

Bilaga 4.   RAPPORT

Tema: Mänskliga Rättigheter på Sommarskolan

Av: Lotta Armijo Holmberg

BAKGRUND

År 2016 gjorde kommunledningsförvaltningen en utbildningsinsats under Sommarskolan som då genomfördes i Samhällsbyggnadsförvaltningens regi och specifikt under avdelningen Flyktingsamordningen. Under 2017 genomfördes Sommarskolan i Utbildningsförvaltningens regi med medel från Skolverket för lovskolor. Strategiska Enheten på Kommunledningsförvaltningen har ett förvaltningsövergripande uppdrag med att strategiskt jobba med mänskliga rättigheter och mångfald i kommunen. Strategiska enheten har också koordinerat och lett arbetet med att ta fram en långsiktig utbildningsstrategi för kommunens medarbetare och verksamheter kring Mänskliga Rättigheter och Mångfald. Eftersom verksamhetsledaren för Sommarskolan även har arbetat med dessa frågor på Strategiska enheten sågs det som en möjlighet att hon skulle kunna göra en extra utbildningsinsats under sommarskolan. När det också visade sig att Strategiska enheten hade en pott med pengar avsatta för sådana ändamål beslutades att Strategiska enheten skulle finansiera 25% av verksamhetsledarens anställning för dels jobba med kampanjer kring Ett Piteå För Alla-konceptet och främst med utbildning för elever och även sommarskolans lärare kring Mänskliga Rättigheter, normer och kärlek.

MÅLSÄTTNING

- Att utveckla utbildningsupplägget från 2016 för lärare
- Att utveckla upplägget för diskussionsträffar med elever.
- Att genomföra en utbildning för lärare kring normkritisk pedagogik med utbildningsupplägget som grund.
- Att genomföra 2 diskussionstillfällen i mindre grupper för samtliga elever på sommarskolan.
- Att specifikt utveckla informationen på elevernas modersmål för att nå en djupare förståelse och kunskap.

GENONMFÖRANDE

Materialet

Under de två första veckorna jobbade verksamhetledaren Lotta Armijo Holmberg och språkstödjaren Robabeh Hazareh (som jobbar som modersmåls lärare under ordinarie läsår) med att utveckla materialet som användes under förra årets sommarskola.

Den första delen innehöll introduktionstexter och diskussionsövningar om mänskliga rättigheter, barnkonventionen, kvinnokonventionen, jämställdhet, diskriminering samt specifikt kring rättigheter rörande kärlek och sexualitet. Denna del användes av lärarna i klassrummet.

Den andra delen bestod av diskussionsövningar och filmer kring normer, kön, sexualitet, kärlek och rättigheter och användes för diskussioner i mindre grupper för att fördjupa sig kring ämnena. Flera av texterna fanns förutom på svenska också på de språk som är vanligaste bland eleverna: dari/persiska, arabiska, tigrinja, somaliska och engelska.

I korridorerna på sommarskolan hängdes också upp korta texter på flera språk, främst från www.youmo.se

Materialet var hämtat från olika erkända hemsidor såsom www.fn.se, www.youmo.se, www.dinarattigheter.se, www.lasupp.nu, www.unicef.se, www.regeringen.se, www.levandehistoria.se och www.sverigeskvinnolobby.se.

Utbildning – stöd

Verksamhetsledaren höll i en eftermiddagsutbildning tillsammans med lärarna, språkstöd och personal för fritidsprojektet. Lärarna fick genom diskussionsövningar grundkunskap i normkritiska metoder, en genomgång kring saker att tänka på i undervisning kring kärlek och sexualitet med elever. Därefter samtalande vi och gick igenom de urval av material som lärarna fått tidigare under veckan.

Verksamhetsledaren Lotta och språkstödet Robabeh gav löpande enskilt stöd till lärarna och tog återkommande upp frågorna vid personalmötena.

Samtalen – lektionerna

Alla lärare jobbade under några veckor regelbundet med temat i sina klasser. De använde sig av grundmaterialet och letade sig vidare till att visa filmer och videor kring ämnet också. En del elever uttryckte från början att de redan kunde allt om rättigheter men när ämnet fördjupas så visade sig ofta i klassrummet att kunskapen inte var så stor.

Parallellt med lärarnas arbete genomfördes diskussionsträffarna i mindre grupper av verksamhetsledaren ibland tillsammans med språkstöd eller tolk. Under dessa träffar var den röda tråden "Normer vs. Rättigheter". Samtal utifrån korta berättelser där en person har svårt att tillgodogöra sig sina rättigheter eller göra den hen vill på grund av omgivningens förväntningar/krav, alltså normerna. Samtalen handlade om normer i familjer, normer i skolan, normer i olika samhällen generellt och hur de kan skapa svårigheter att göra självständiga val eller få respekt för den man är. Vi kopplade också normer till diskriminering och orättvisor. Ett extra fokus las också på normer och lagstiftning kopplat till kärlek och

sexualitet: exempelvis rätten att gifta sig med vem man vill, vad sexualbrott är och hbtq-personers rättigheter. Vi pratade också om var man kan stöka stöd och hjälp i samhället.

Sammanlagt genomfördes 22 träffar i mindre grupper och lärarna genomförde mellan 4-10 lektioner kring ämnena.

UTVÄRDERING

Elevernas utvärdering

Eleverna gjorde en skriftlig utvärdering under den sista veckan av Sommarskolan. Svaren var inte kategoriserade från början utan eleverna fick skriva svar på öppna frågor. I sammanställningen under har elevernas svar kategoriserats. Procentsatsen är uträknad utifrån antal elever som gjorde utvärderingen och många elever angav flera saker i sina svar.

Fråga: Vi har haft rättigheter som tema. Vi har bland annat pratat om mänskliga rättigheter, normer och kärlek. Vad lärde du dig?	
Kategoriserade svar	Procentandel utifrån antal svarande
Om kärlek, sex, kroppen, lagstiftning kring sexualitet	32 %
Många saker	26%
Om att män och kvinnor har samma rättigheter / att alla har samma rättigheter	26%
Om att alla har rätt att bli kär i den man vill / Att det är okej att vara hbtq-person	18%
Om vad normer är/ att det finns bra och dåliga normer / att normer är olika / att normer är oskrivna regler / vi lär oss normer	18%
Om mina rättigheter	16%
Om mänskliga rättigheter	12%
Var inte med	10%
Om att respektera alla	6%
Jag visste mycket/visste allt	6%
Fråga: Vi har haft rättigheter som tema. Vi har bland annat pratat om mänskliga rättigheter, normer och kärlek. Vad var mest intressant?	
Kategoriserade svar	Procentandel utifrån antal svarande
Kärlek, sex, kroppen	32%
Rättigheter	22 %
Om normer, olika villkor för killar och tjejer	20 %
Alla har samma rättigheter / Alla är lika	6 %
Vet inte / Annat	8%

Intervju i P4 Norrbotten

I samband med Sommarskolans utflykt till Storforsen blev verksamhetsledaren tillsammans med en av eleverna intervjuade i P4 Norrbotten. Eleven berättade att hon hade lärt sig mycket om mänskliga rättigheter under Sommarskolan, att hon inte innan visste så mycket om vad hon själv hade för rättigheter och att hon ska använda sig av den kunskapen från och

med nu. Eleven har bott i Sverige i 5 år och har nästan inga svårigheter att förstå och tala svenska.

Lärarnas skriftliga utvärdering om ämnet

Alla lärare skriver i sina utvärderingar att samtalen om rättigheter fungerat bra i klassrummet och att det varit uppskattat bland eleverna. 2 lärare tycker att det varit svårt att få ett flyt i ämnet eftersom under det veckor som de startade med temat så var närvaron ganska skiftande. 3 lärare föreslår att inför kommande år börja redan första veckan med ämnet. En lärare tycker att vi skulle tagit fram en uppgift som alla elever skulle genomföra för att sedan hålla presentationer i ämnet. Alla tycker att materialet var bra avvägt och att urvalet var bra. Två lärare tyckte att vi skulle ha bokat in träffar på de olika modersmålen tidigare för att säkerställa att alla verkligen skulle hinna med att komma på träffarna.

LÄRDOMAR– FRAMTIDA SATSNINGAR

Ämnet engagerar både personal och elever.

Den del som eleverna enligt utvärderingen tyckte var mest intressant var frågor kopplade till kärlek och sexualitet. Ibland i de muntliga samtalen kan eleverna låtsas om som om de inte är så intresserade av att prata om det ämnet speciellt om man jobbar i stora grupper. Därför är det oerhört viktigt att både lita på att eleverna behöver repetera och lära sig mer om ämnena och att det finns möjlighet att fördjupa sig kring ämnena i mindre grupper, max 10 personer.

I år satsade vi mer på mycket skriven text och filmer på modersmålen. Hemsidorna www.youmo.se och www.dinarattigheter.se har varit ett stort stöd och är väldigt väl genomarbetade. Lektionerna med hjälp av språkstödjare eller tolkar är otroligt viktiga för att eleverna verkligen ska förstå och få möjlighet att ställa frågor och samtala kring frågorna. Vi fick också flera positiva kommentarer från elever kring texterna på olika språk som hängdes upp i klassrummen.

Vid ett par tillfällen var det också elever som kom och pratade kring egna upplevelser, problem och det egna måendet med lärarna, språkstöd och verksamhetsledare. Saker som kunde relateras direkt till de ämnen som vi tagit upp på olika sätt.

Att aktivt och löpande samtala enskilt och i personalgruppen kring frågorna skapar också en känsla av samsyn och är viktigt för att alla ska vara med och utveckla arbetet tillsammans.

Många lärare/ungdomsledare kan lyfta och jobba med frågorna med stöd av det material som tagits fram inom satsningen på sommarskolan eller annat material från myndigheter och organisationer. Men för att säkerställa att arbetet blir bra, att inte viktiga perspektiv glöms bort och att även svårare frågor hanteras på ett bra sätt är det viktigt att det finns en eller flera personer som har särskild kunskap och ansvar för satsningar som denna. För bästa möjliga resultat är bra om lärare/ungdomsledare får en grundutbildning och även löpande stöd för att genomföra liknande utbildningsinsatser.

BILAGA 1:

MATERIAL FÖR TEMA: MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, NORMER OCH KÄRLEK

DEL I: Till alla pedagoger på Sommarskolan

INTRODUKTIONSMATERIAL OCH ÖVNINGAR OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA, BARNKONVENTIONEN, KVINNOKONVENTIONEN OCH DISKRIMINERING:

- **Göra: "De mänskliga rättigheterna och barnkonventionen"** - Gå igenom rättigheterna och rita/projicera upp modellen på tavlan. (från lasupp.nu)
- **Läsa: "Mänskliga rättigheter"** – på modersmål och på svenska från (dinarattigheter.se)
- **Läsa: "Kvinnokonventionen"** – på modersmål och på svenska (dinarattigheter.se)
- **Läsa: "Om jämställdhet"** – på modersmål och svenska (från youmo.se)
- **Fördjupning/Läsa: "Kvinnors rättigheter på lättläst svenska"** - Mer fakta om kvinnokonventionen, läs själv och/eller låt eleverna läsa/jobba med utvalda delar.
- **Läsa: Barnkonventionen** - på modersmål och på svenska från (dinarattigheter.se)
- **Läsa: "Lagen om diskriminering"** på modersmål och på svenska (dinarattigheter.se)
- **Se: "Film om diskriminering"** på www.youmo.se, ligger under Våld och orättvisor / Film-diskriminering (du byter språk på filmen genom att klicka högst upp till höger där det står "Svenska" och där kan du välja mellan somaliska, tigrinja, engelska, arabiska och dari)
- **"Rättigheter och möjligheter"** – enkla frågor att diskutera kring rättigheter (från lasupp.nu)
- **"Två övningar som handlar om egenvärde, lika/olika. Tankar kring självkänsla/självförtroende"** – Diskutera, presentera varandra, läraren kan också rätta oavslutade meningar om de gör den skriftligt. Kan göras i samband med att läsa texten **"Mobbing"**
- **"Rätt åt alla"** – kortspel om mänskliga rättigheter, roligt och enkelt sätt att diskutera rättigheter, hela spelet kan ta en hel dag att göra. (Från UNICEF)
- **"Rädd att bli bortgift"** (från dinarattigheter.se)
- **"Vad är sexualitet"** (från dinarattigheter.se)
- **"Myten om mödomshinnan"** (från dinarattigheter.se)
- **"Mobbing"** (från dinarattigheter.se)

BILAGA 1:

MATERIAL FÖR TEMA: MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, NORMER OCH KÄRLEK

DEL 2: Fördjupade samtal och diskussioner i mindre grupper

Som genomfördes av verksamhetsledare, ibland tillsammans med språkstöd och tolk

ÖVNINGAR FRÅN WWW.LASUPP.NU:

- Vad är en norm?
- Vem får gråta i butiken?
- Dilemmaberättelser
- Mänskliga rättigheter och barnkonventionen
- Rättigheter och dilemman
- Bra-känsla
- Jag vill, vill du?
- Varför är det så svårt att göra som jag vill?
- Var går gränsen?
- Myten om mödomshinnan
- Vilket stöd finns i samhället?
- Frågestund

FILMER OCH BILDSPEL FRÅN [WWW.YOUMO.SE](http://www.youmo.se)

- Vad är okej sex: <http://www.youmo.se/sv/Sex/Vad-ar-okej-sex/>
- Du bestämmer över din kropp: <http://www.youmo.se/sv/Kroppen/Film-Du-bestammer-over-din-kropp/>
- Hur blir man tillsammans med någon: <http://www.youmo.se/sv/Karlek--vanskap/Film-Hur-blir-man-ihop-med-nagon/>
- Tips till dig som känner någon som mår dåligt: <http://www.youmo.se/sv/Att-ma-daligt/Till-dig-som-kanner-nagon-som-mar-daligt/>
- Tips för att må bra: <http://www.youmo.se/sv/Att-ma-daligt/Film-Tips-for-att-ma-battre/>